

*Александар Анатољевич Гридчин**
Лион, Француска

ЗАДАЦИ ЦИВИЛНЕ ПОЛИЦИЈЕ МИРОВНИХ СНАГА УН И ДРУГИХ МЕЂУНАРОДНИХ ПОЛИЦИЈСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У УСЛОВИМА ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ ТЕРОРИЗМА, ТРГОВИНЕ ЉУДИМА И ЕКСТРЕМНЕ МИГРАЦИЈЕ СТАНОВНИШТВА

Сажетак

У раду аутор указује на проблеме са којима се у савременој међународној заједници суочавају мировне снаге УН-а и међународне полицијске организације. На основу анализе релевантних докумената и извештаја међународних организација задужених за борбу против тероризма, трговине људима и збрињавање избеглица долази се до конкретних задатака и изазова са којима ће се ове организације суочити у будућности и препоруке за њихово лакше и ефикасније извршавање.

Кључне речи: Међународне снаге УН-а, тероризам, трговина људима, екстремна миграција становништва.

Савремену међународну ситуацију карактерише растућа сложеност задатака који стоје пред међународним снагама УН и другима полицијским организацијама. За то постоји неколико разлога. Први разлог се крије у проширењу сфере мировних операција које представљају одговор светске заједнице на развој нестабилности у различитим деловима света. У вези с тим треба подсетити да су од 1948. године Уједињене нације организовале и оствариле 67 ми-

* Помоћник директора, Генерални Секретаријат Интерпола

ровних мисија, од којих 16 и данас трају. У већини њих учествују не само војне, већ и цивилне полицијске снаге.

У мировним мисијама ради 116 919 људи, укључујући и 13 549 цивилних полицајаца¹⁾. Са таквим потенцијалима своје мировне дјелатности и користећи разне механизме, какав су и мировне мисије, Уједињене Нације раде на „превентивној дипломатији“, односно покушавају да реше конфликте и спорове међу сукобљеним странама.

Као друго, мировне мисије и друге међународне организације све чешће прате активности, усмјерене ка решавању многобројних задатака везаних за успостављање мира и организовање мирног живота људи. Неке такве активности, као што је нпр. посматрање тока избора у Авганистану 2004. године, програми разминирања у Мозамбику и обука сарадника цивилне полиције на Хаитију, остваривали су се у оквиру мировних операција УН. При томе се поједини аспекти тих активности настављају и по завршетку мировне операције.

Друге врсте активности остваривале су се на молбу влада, нпр. у Камбоџи, где и данас функционише Одељење УН за људска права; у Гватемали, у којој УН пружа помоћ у реализацији мировног споразума, утичући тако на практично све аспекте живота у земљи. У том смислу посебно интересовање изазива мировна мисија УН у Либерии (UNMIL – UN Mission in Liberia), где су УН у септембру 2003. године, у складу са резолуцијом 1509 Савета безбедности, отвориле одељење за помоћ процесу успостављања мира, као и заштиту хуманитарних активности и људских права. Задаци мисије су такође и реформисање система државне безбедности, укључујући и избор и обучавање запослених у новим полицијским структурама. Ова мировна мисија је интересантна због тога што у састав мировног особља UNMIL, који чине 7 320 војника, 130 војних посматрача и 1 313 цивилних полицајаца из 35 земаља, улази и први контингент полицајаца из Србије.

Важно је истаћи да Србију у мировним операцијама УН укупно представља 73 сарадника, од којих 10 раде у UNMIL – 6 цивилних полицајаца и 4 војна посматрача. Такво представљање Србије у мировном покрету УН осигурало јој је 70 место у свету по броју сарадника у операцијама за обезбеђивање мира.²⁾

1) www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/factsheet.shtml

2) www.un.org/peacekeeping/contributors/2012/july12_3.pdf

Као треће, савремена политичка ситуација у свету захтева активизацију напора у области међународног хуманитарног права и решавање низа проблема који су се скупили у овој области. Неки од тих проблема су:

а) заштита основних људских права и слобода. Низ мировних мисија УН укључује и такозвану „компоненту људских права“, која је присутна нпр. у Грузији и Гватемали. На Хаитију ова компонента део је заједничке операције УН и Организације америчких држава (ОАС);

б) пружање ванредне помоћи у условима хуманитарних катастрофа. У тим условима, међународне организације и мисије УН обезбеђују жртвама – најчешће деци, женама и старцима – храну и лекове, склониште и материјално-техничку подршку.

Четврто, посебан значај у реализацији мисија међународних полицијских организација у последње време имају активности у условима глобализације тероризма.

За разлику од тероризма анархиста, с којим се човечанство сусрело пре нешто више од једног века, савремени тероризам, нарочито његови фундаменталистичко-религиозни облици, представљају појаву глобалну по својој структури, начину деловања и операцијама. Његови циљеви су стварање атмосфере страха и деморализација становништва, наношење штете економском потенцијалу државе, смањење поверења у органе и представнике структура државне власти.

Глобализација је један од фактора који карактеришу ову појаву. Исто као што су глобализацији подвргнуте трговина, финансије и култура, тако и тероризам данас представља глобалну претњу.³⁾ У познатом документу „Писмо Америци“, које су терористи „Ал-каиде“ објавили у новембру 2002, каже се да је активност те организације усмерена на исламизацију Сједињених Америчких Држава, а када се постигне тај циљ, организација ће проширити своје активности на друге земље.

Тероризам у том контексту представља и одбрамбену тактику против непријатеља сличних покрета, и стратегију напада за постижање трансисламске доминације у свету. Тако су, на пример, циљеви напада фундаменталистичког исламског покрета „Дихад“

3) *Globalization, international integration and cooperation on crime prevention and suppression*, VietNam Police, Hanoi, 2011, p. 7–8.

политичка демократија, принципи друштвених слобода, либералистичке идеје суседних, неисламских земаља. Фундаменталистичке организације такве активности спроводе на Балкану, у Кашмиру, југо-источној Азији и другим регионима.

Глобални карактер новог исламског тероризма је реалност, без обзира на одсуство територијалне структуризације. На арапском „Ал-каида“ значи „база“, на основу које се формирају мреже терориста, које се онда шире по целом свету, делујући у условима децентрализованог руководства. Географски је та разграната мрежа виртуелно глобална са одређеним елементима који функционишу у Европи, северној Америци, југо-источној Азији и на Блиском Истоку.

Често се говори о томе да су многи чланови „Ал-Каиде“, који су откривени у Европи или северној Америци, укључујући терористе који су учествовали у организацији и извршењу терористичког чина у САД 11. септембра 2001, много година живели на Западу. Имали су удобан живот, добили добро образовање, упознали се са напредним технологијама, и остали при томе крајње агресивно настројени према земљи која их је примила на стални боравак и обезбедила им приступ цивилизацијским тековинама. То је још једна потврда глобализације савременог тероризма.

Покушаји глобалних терористичких организација да дођу у посед оружја за масовно уништење у тим условима представљају реалну претњу целом човечанству. Тежње терориста ка реализацији идеја о глобалном управљању потврђују неопходност да човечанство примени нове ефикасне технологије управљања на међународном нивоу, што ће помоћи да се искористи конструктивни потенцијал политичког развоја у такозваним „конфликтогеним“ регионима.

Конфликти, пре свега оружани, представљају претњу не само за појединца, његова основна права и слободе, већ и за друштво у целини. Данас је изузетно важно припремити, образложити и применити ефикасне начине превенције и решавања конфликта, одржавања и одбране мира. Тражење таквих начина само по себи представља изузетно сложен задатак са елементима политичког ризика. Како показује пракса, функције „миротвораца“ могу незаконито узурпирати групе држава или појединачне државе, које објективно у таквим случајевима играју улогу „свјетског жандар-

ма“, што је у супротности са нормама међународног права и само по себи представља опасност за међународну заједницу.

Истовремено постоје међународне структуре и институције специјализоване за решавање таквих проблема. То су Уједињене нације, Међународна организација криминалистичке полиције ИНТЕРПОЛ, Организација за безбедност и сарадњу у Европи, Центар за антитероризам Унија Независних Држава и низ других. У складу са оснивачким документима ових организација, њихов главни задатак је успостављање међународног мира и безбедности. Њихове функције су стога: усвајање ефикасних заједничких мера за спречавање претњи миру; спречавања терористичких чина и других облика нарушавања мира; помагање решавања конфликата мирним средствима и у складу са принципима међународног правосуђа - међународних спорова и ситуација које би могле узроковати дестабилизацију мира.

Изузетно важну улогу у борби против глобализације тероризма игра Међународна организација криминалистичке полиције ИНТЕРПОЛ, која данас има 190 држава-чланица. У годишњем извештају ИНТЕРПОЛа каже се да ова организација управо питањима одржавања друштвене безбедности и борбе против тероризма посвећује посебну пажњу.⁴⁾ Резултат те активности је и специјална база података у коју су унесени подаци о појединачним лицима осумњиченим за учествовање у терористичким активностима, али и информације о организацијама и покретима који подржавају тероризам.

Као пето, посебан значај у реализацији мисија међународних полицијских организација имају и активности у борби против трговине људима. Трговина људима, „трафикинг“, представља међународно организовану криминалну појаву, која има озбиљне последице по безбедност, добробит и поштовање права жртава. По подацима објављеним у извештају организације “Human Smuggling and Trafficking Center” сваке године жртвама шверца „робљем“ постаје од 600 до 800 хиљада људи, углавном жена и деце⁵⁾.

На стратешком нивоу, чим организована трговина људима узме стабилан положај у држави, она се брзо развија и почиње да дестабилизује постојеће стање ствари. Потенцијално то може про-

4) *INTERPOL Annual Report 2011*, Lyon, ICPO INTERPOL, 2012, p.14.

5) *Fact Sheet: Distinctions between Human Smuggling and human trafficking*. – Human Smuggling and trafficking Center, April 2004, str. 1.

узроковати сурове ратове између криминалних група, јер трговци људима изазивају локалне криминалне елементе у борби за контролу над том профитабилном врстом искориштавања људи. Трговина људима као организовани криминал не настаје у потпуној изолацији. Већ оформљене мреже трговаца људима се брзо диференцирају и развијају узајамно корисне везе са постојећим организованим криминалним групама које делују у другим сферама, као што су нелегална трговина наркотицима и оружјем.

Степен озбиљности опасности коју представља трговина људима захтева брз, одлучан и професионалан одговор у виду борбе полицијских и судских органа против те појаве на државном и међународном нивоу. Тако је, на пример, у Федералној полицији Белгије, у оквиру Директората за борбу против злочина против личности (Directorate for the fight against crimes against persons – DJP), поред одељења за борбу против наркотика, тероризма, оформљена и јединица за питања нелегалне трговине људима.⁶⁾ Сферу деловања сарадника ове јединице представља борба против свих облика трговине људима (трговина ради економског или сексуалног искоришћавања, „сексуални туризам“ чије жртве су малолетници, дечија порнографија и илегална трговина органима).

У борби против овог феномена одељење тесно сарађује са другим федералним органима, нарочито са Федералном миграционом службом, Социјалном инспекцијом, Социјално-правном инспекцијом, Департманом правде и Министарством иностраних послова. Осим тога, одељење сарађује и са организацијама које нису дио структуре полицијских и судских органа, као што су нпр. Центар за равноправност, центри за помоћ жртвама трговине људима, Међународна организација за миграције и другима.

Проблематиком трговине људима баве се и друге међународне полицијске организације. Тако је, нпр. Европска полицијска асоцијација (ЕРА) у свом часопису објавила материјал чији је аутор руководилац јединице Федералне полиције Белгије за борбу против превара А. Букар, у којем се говори о најновијим достигнућима у области коришћења биометријских заштитних параметара у припреми докумената за борбу против коришћења фалсификата у илегалној миграцији и трговини људима.⁷⁾

6) *An exploration of the Belgian Federal Police*, Brussels, 2004, str. 13.

7) *Biometry: a new tool for policeman*. Journal of the European Police Association, Brussels, 2004, p. 8-9.

Посебну улогу у организовању међународне сарадње полицијских и судских органа у борби против трговине људима има Међународна организација криминалистичке полиције ИНТЕРПОЛ. На иницијативу ове организације створена је и успешно функционише радна група за борбу против трговине људима ради сексуалног искоришћавања. Група је припремила упутство за борбу против ове криминалне делатности, које је преведено на неколико језика.

Као шесто, посебан значај у реализацији мисија међународних полицијских снага имају и активности у условима екстремне миграције становништва.

Разлог за ово крије се у чињеници да је проблем избеглица и принудно расељених особа један од најсложенијих глобалних проблема савременог доба. Управо због тога УН организује велики број дискусија посвећених решавању тог проблема, издаје значајан број брошура, књига и часописа (нарочито часопис „Избеглице“), и на тај начин наставља да тражи најефективнији начин помоћи тим категоријама становништва.

Од тренутка оснивања, УН стално ради на заштити избеглица у целом свету. Године 1951, када је основана Канцеларија Високог комесара УН за избеглице, под њен мандат је потпадало око милион избеглица. Данас тај број износи 32,9 милиона. Овоме треба додати и 4,3 милиона избеглица које се налазе под контролом Хуманитарне мисије УН за палестинске избеглице на Блиском Истоку. Те 1951. године већина избеглица били су Европљани. Данас највећи део долази из Азије (15,0 милиона) и Африке (9,8 милиона). Развој догађаја последњих година показује да кретања избеглица имају карактер масовног одлива становништва, више него индивидуалног. Осамдесет процената избеглица у савременом свету су жене и деца⁸⁾.

Осим тога, и разлози масовних одлива становништва су поставили много разноврснији, укључујући и природне и еколошке катастрофе и крајње сиромаштво. Резултат тога је чињеница да многе данашње избеглице не одговарају статусу избеглице по Конвенцији која дефинише избеглички статус. Конвенција се односи на жртве прогона по расним, религиозним, националним мотивима, припадању одређеној друштвеној групи или политичкој опцији.⁹⁾

8) www.un.org/ru/humanitarian/assistance/refugees.shtml

9) Колосов, Ю. М, Котляров, И. И. *Международное гуманитарное право в документах*, Москва, 1996, стр. 101–122.

УН и друге међународне организације су такође веома забринуте повећањем броја принудно расељених особа током последњих година. „Принудно расељеним особама се сматрају они људи који су били принуђени да напусте своје домове, али су остали на територији своје земље“¹⁰⁾. Пошто не напуштају територију своје земље, они нису укључени у данашњи систем заштите избеглица. Већина принудно расељених особа долазе из земаља у развоју. У неким земљама број принудно расељених лица прелази 10% од укупног броја становништва.

Постоје региони у којима је проблем екстремне миграције постао „хроничан“. Један од таквих региона је Палестина. Пружање помоћи палестинским избеглицама од 1949. године води Блискоисточна агенција УН за помоћ палестинским избеглицама и организацију радова. Данас ова агенција пружа основне услуге у области здравства, образовања, ванредне помоћи и социјалне помоћи за више од три милиона регистрованих палестинских избеглица.

У другим регионима, као што су нпр. Јерменија, Азербејџан, или Монголија, проблем избеглица и принудно расељених особа ескалирао је релативно скоро. Ипак, у свим случајевима неопходност решавања проблема екстремне миграције један је од најважнијих разлога за рад на повећању ефикасности рада цивилне полиције УН и других међународних полицијских организација, као на пример полицијских делова Организације за безбедност и сарадњу у Европи, полицијских компонената мисије Европске Уније и других.

У главном, можемо закључити да је савремена међународна ситуација захтева повећање ефикасности рада цивилне полиције мировних снага УН и других међународних организација у условима глобализације тероризма, трговине људима и екстремне миграције становништва.

ЛИТЕРАТУРА

- *Аналитически доклад Генералног секретаря ООН по вынужденным переселенцам*, E/ CN / 4 / 1992/ 23
- Колосов, Ю. М., Котляров, И. И. *Международное гуманитарное право в документах*, Москва, 1996.
- *An exploration of the Belgian Federal Police*, Brussels, 2004.

10) *Аналитически доклад Генералног секретаря ООН по вынужденным переселенцам*, E/ CN / 4 / 1992/ 23, стр. 4.

- *Biometry: a new tool for policeman*. Journal of the European Police Association, Brussels, 2004.
- *Globalization, international integration and cooperation on crime prevention and suppression*, Viet Nam Police, Hanoi, 2011.
- <http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/factsheet.shtml>
- http://www.un.org/peacekeeping/contributors/2012/july12_3.pdf
- <http://www.un.org/ru/humanitarian/assistance/refugees.shtml>

Alexander Anatolyevich Gridchin

**TASKS OF CIVIL POLICE OF UN PEACEKEEPING FORCES
AND OTHER INTERNATIONAL POLICE ORGANISATIONS
IN CONDITIONS OF GLOBALISATION OF TERRORISM,
HUMAN TRAFFICKING AND MASSIVE MIGRATION**

Resume

The author is pointing out to some of the problems the UN peacekeeping forces and international police organizations face. Analysing relevant documents and reports from various international organisations dealing with the fight against terrorism, human trafficking and refugees, author lists concrete tasks these institutions will have to deal with in future including recommendations for better and more sufficient solving of these problems.

Key words: UN peacekeeping forces, terrorism, trafficking, extreme migrations.

Овај рад је примљен 13. августа 2014. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 10. септембра 2014. године.